

Sygn. akt I ACa 524/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 marca 2017 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Agnieszka Sołtyka
Sędziowie:	SA Dariusz Rystał SA Małgorzata Gawinek (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Karolina Baczmaga

po rozpoznaniu w dniu 9 marca 2017 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa (...) (...) we W.

przeciwko E. R. i S. R.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie

z dnia 26 kwietnia 2016 roku, sygn. akt I C 615/15

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Koszalinie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Dariusz Rystał Agnieszka Sołtyka Małgorzata Gawinek

Sygn. akt I ACa 524/16

UZASADNIENIE

Powód (...) (...) we W., pozwem złożonym 19 listopada 2015, domagał się zasądzenia solidarnie od pozwanych E. R. i S. R. kwoty 534.017,76 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia złożenia pozwu, a także zasądzenia solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

Powód wskazał, iż pozwani zawarli w 23.02.2009 z wierzycielem pierwotnym (...) Bank S.A umowę kredytu hipotecznego, na podstawie której otrzymali kredyt w wysokości 291.772,34 zł. Zabezpieczenie spłaty zobowiązania stanowi hipoteka zwykła i kaucyjna na nieruchomości powodów położonej w P. KW nr (...). Bank wypowiedział pozwanym umowę wobec zaprzestania spłacania przez nich kredytu, a 22.02.2012 wystawił bankowy tytuł

egzekucyjny nr (...), któremu 12.03.2012 Sąd Rejonowy w Białogardzie nadał klauzulę wykonalności. Wierzyciel pierwotny złożył wobec pozwanych wnioski o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Powód i wierzyciel pierwotny 31.03.2014 zawarli umowę przelewu w/w wierzytelności wraz ze wszystkimi zabezpieczeniami. Na wniosek powoda w księdze wieczystej dokonano wpisu zmiany wierzyciela hipotecznego. Na dochodzoną w pozwie kwotę 534.017,76 zł wchodzi kwoty: 344.874,48 zł - z tytułu należności głównej i 189.143,28 zł z tytułu skapitalizowanych odsetek, w tym 132.177,58 to odsetki karne naliczona przez poprzedniego wierzyciela i 56.965,70 zł – skapitalizowane odsetki naliczone przez powoda od dnia następnego od zawarcia umowy sprzedaży wierzytelności do dnia poprzedzającego wniesienie pozwu. Dalszych odsetek ustawowych powód dochodzi od dnia wytoczenia powództwa na podstawie art. 482 § 1 kc.

Sąd Okręgowy w Koszalinie 1 grudnia 2015 wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

Pozwani wnieśli sprzeciw, w którym domagali się oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia od powoda na rzecz pozwanych kosztów postępowania. Podnieśli zarzut braku legitymacji czynnej powoda w tej sprawie oraz zarzut przedawnienia roszczenia, wskazując że roszczenie to, jako związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, przedawnia się po upływie 3 lat.

Powód podtrzymał żądanie pozwu w całości wskazując, iż w jego ocenie zarzut przedawnienia roszczenia jest bezzasadny, bowiem jest ono zabezpieczone hipotekami umownymi - zwykłą i kaucyjną do łącznej wysokości 496.012,98 zł, na nieruchomości pozwanych, a zgodnie z art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece - przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej. Zdaniem powoda nadto wszczęcie przez wierzyciela pierwotnego postępowania egzekucyjnego skutecznie przerwało bieg przedawnienia zgodnie z art. 123 § 1 pkt 1 kpc.

Sąd Okręgowy w Koszalinie wyrokiem z 26 kwietnia 2016 oddalił powództwo i zasądził od powoda solidarnie na rzecz pozwanych kwotę 7 234 zł tytułem kosztów procesu.

Sąd ten ustalił, że 23.02.2009 pomiędzy (...) Bank S.A a pozwanymi doszło do zawarcia umowy kredytu hipotecznego nr (...), na podstawie której bank udzielił pozwanym kredytu w wysokości 291.772,34 zł. Zabezpieczeniem spłaty kredytu była hipoteka zwykła i hipoteka kaucyjna ustanowiona na nieruchomości stanowiącej własność pozwanych, położonej w P. przy ul. (...), działka nr (...) - KW nr (...).

Wobec zaprzestania spłacania przez pozwanych rat kredytowych, pismem z 13.10.2011 bank wypowiedział łączącą strony umowę kredytową z zachowaniem 30 -dniowego okresu wypowiedzenia, po upływie którego zobowiązanie stało się w całości wymagalne. (...) Bank 22.02.2012 wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr (...), a Sąd Rejonowy w Białogardzie postanowieniem z 12.03.2012, w sprawie I Co 600/12 nadał temu tytułowi klauzulę wykonalności. (...) Bank 31.05.2012 złożył do komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w B. M. N. wnioski o wszczęcie przeciwko pozwanym postępowania egzekucyjnego, w toku którego doszło do zajęcia wierzytelności dłużników, a nadto była prowadzona egzekucja z nieruchomości. Z uwagi na sprzedaż wierzytelności Bank 21.04.2015 złożył wnioski o umorzenie postępowania egzekucyjnego i postanowieniem z 28.04.2015 Komornik umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone wobec pozwanych. (...) Bank S.A., który zmienił nazwę na (...) Bank na skutek połączenia z (...) Bank S.A w W., 31.03.2014 zawarł z powodem umowę przelewu wierzytelności przysługującej bankowi wobec pozwanych wraz ze wszystkimi ustanowionymi zabezpieczeniami. Na wniosek powoda w księdze wieczystej dokonano wpisu zmiany wierzyciela hipotecznego na powoda. Aktualnie na nieruchomości pozwanych, położonej w P. ul. (...) ustanowiona jest hipoteka umowna zwykła w wysokości 291.772,34 zł oraz hipoteka umowna kaucyjna w wysokości 204.240,64 zł na rzecz powoda - (...) (...) we W.. Pismem z 2.11.2015 powód poinformował pozwanych o fakcie nabycia wierzytelności oraz wezwał do spłaty zadłużenia pod rygorem skierowania sprawy na drogę sądową.

Zdaniem Sądu Okręgowego powództwo nie zasługuje na uwzględnienie, z uwagi na skuteczność podniesionego przez pozwanych zarzutu przedawnienia. Sąd wskazał, że zgodnie z przepisem art. 118 kc roszczenia o świadczenia okresowe oraz roszczenia związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przedawniają się z upływem trzech lat. Przy czym bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do

rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia a także przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje (art. 123 kc), a po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo (art.124 § 1 kc). Ustawowym skutkiem przedawnienia jest powstanie po stronie tego, przeciwko komu przysługuje roszczenie, uprawnienia do uchylenia się od jego zaspokojenia.

Odnosząc powyższe do stanu tej sprawy Sąd podał że roszczenie pozostaje w związku z prowadzoną zarówno przez pierwotnego wierzyciela jak i powoda - nabywcę wierzytelności - działalnością gospodarczą, termin jego przedawnienia określa art. 118 kc i wynosi on 3 lata. Skoro umowa kredytowa została rozwiązana w drodze wypowiedzenia z dniem 13.11.2011, to roszczenie z tej umowy przedawniło się z dniem 13.11.2014. Sąd wskazał przy tym, że w niniejszej sprawie wierzyciel pierwotny złożył 31.05.2012 wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, a Sąd Rejonowy w Białogardzie postanowieniem z 12.03.2012 w sprawie I Co 600/12 nadał temu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności. Ponadto 31.05.2012 wierzyciel - (...) Bank złożył do komornika sądowego wniosek o wszczęcie przeciwko pozwanym postępowania egzekucyjnego, które postanowieniem z 28.04.2015 zostało umorzone na wniosek wierzyciela. Zdaniem Sądu Okręgowego z uwagi na podjęte przez wierzyciela czynności przed sądem w postaci złożenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, doszło do przerwania biegu przedawnienia roszczenia i termin przedawnienia rozpoczął swój bieg na nowo od dnia wydania postanowienia w tej sprawie to jest od 12.03.2012 i biegł do 12.03.2015. Skoro powód złożył pozew w Sądzie Okręgowym w Koszalinie 23.11.2015 to należy stwierdzić, iż doszło do przedawnienia roszczenia, a zatem zarzut pozwanych o przedawnieniu roszczenia jest zasadny.

Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił natomiast faktu złożenia przez wierzyciela pierwotnego wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego u komornika sądowego, wobec jego umorzenia postanowieniem z 28.04.2015 na wniosek wierzyciela. Sąd powołał się przy tym na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 19 listopada 2014 (II CSK 196/14, LEX 1622906, Biul.SN 2015/2/11), zgodnie z którym do przerwania biegu przedawnienia nie wystarczy identyczność wierzytelności, niezbędna jest także identyczność osób, na rzecz których lub przeciwko którym dana czynność, obiektywnie zdalna do przerwania przedawnienia, została dokonana.

Sąd stwierdził też, że już po zgłoszeniu przez pozwanych zarzutu przedawnienia roszczenia powód podniósł, iż w jego ocenie zarzut przedawnienia roszczenia jest bezzasadny albowiem roszczenie dochodzone w pozwie, zostało zabezpieczone przez ustanowienie hipoteki umownej zwykłej i kaucyjnej do łącznej wysokości 496.012,98 zł na nieruchomości pozwanych położonej w P., a zgodnie z art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece - przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej.

Zdaniem Sądu Okręgowego stanowisko powoda zasługiwałoby na uwzględnienie w sytuacji gdyby dochodził on należności od pozwanych jako dłużników rzeczowych, tymczasem według Sądu - treść pozwu a w szczególności sposób sformułowania żądania i wskazanych okoliczności faktycznych wskazuje, że powód dochodzi swojego roszczenia od pozwanych jako dłużników osobistych; według Sądu gdyby powód dochodził należności od pozwanych jako dłużników rzeczowych wówczas po pierwsze musiałby ograniczyć swoje żądanie do nieruchomości na której ustanowiono hipoteki, a pod drugie ograniczyć żądanie pozwu do wysokości ustanowionych hipotek.

Sąd pierwszej instancji – powołując się na treść przepisu art. 321 § 1 kpc - że nie można wyrokować co do rzeczy, która nie była przedmiotem żądania. Zdaniem Sądu sama okoliczność, iż powód wytaczając powództwo podał, że dochodzona wierzytelność jest zabezpieczona hipotekami na nieruchomości pozwanych, nie oznacza samo przez się, że roszczenie powoda wywodzone jest właśnie z tego tytułu.

Sąd Okręgowy zwrócił też uwagę, że pozwani podnieśli brak legitymacji czynnej powoda do wytoczenia powództwa lecz stanowiska tego w żaden sposób nie wykazali. Sąd uznał powyższy zarzut za niezasadny - dołączona do pozwu umowa cesji a także wyciąg z wykazu wierzytelności zawartych na płycie CD a następnie wydrukowanej w formie

papierowej jednoznacznie potwierdzają fakt zawarcia umowy przelewu i nie budzi żadnych wątpliwości, w świetle art. 509 i 511 kc, iż doszło również do przelewu spornej wierzytelności.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc.

Apelację od tego wyroku wywiódł powód. Zaskarżając go w całości, zarzucił

naruszenie:

1) art. 203 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - poprzez ich zastosowanie i przyjęcie, że złożenie wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego zniweczyło skutki złożenia wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego w zakresie przerwania biegu przedawnienia;

2) art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 509 § 2 k.c. - poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że aktualny wierzyciel - strona powodowa, po cesji wierzytelności, nie może powołać się na czynności przerywające bieg przedawnienia, podejmowane przez poprzedniego wierzyciela;

3) art. 117 § 2 k.c. - poprzez jego zastosowanie i uznanie, że roszczenia strony powodowej są przedawnione i pozwani mogą skutecznie uchylić się od ich zaspokożenia.

Ponadto, z ostrożności procesowej, zarzucił również naruszenie:

1) art. 321 § 1 k.p.c. - poprzez przyjęcie, że wydanie wyroku zasądającego kwotę mieszczącą się w sumach hipotek, z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanych do obciążonej nieruchomości, byłoby orzekaniem co do przedmiotu, który nie jest objęty żądaniem pozwu;

2) art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału, rozumianego jako całokształt twierdzeń, żądań i wniosków stron oraz wszystkich zebranych w sprawie dowodów, i pominięcie okoliczności, że strona powodowa wprost wskazywała na ewentualną ograniczoną odpowiedzialność pozwanych i wskazywała na zasadność roszczeń w tym zakresie;

3) art. 77 i art. 104 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu obowiązującym przed dniem 20 lutego 2011 r. - poprzez ich niezastosowanie w okolicznościach niniejszej sprawy i przyjęcie, że podniesiony zarzut przedawnienia jest skuteczny co do całości roszczeń strony powodowej.

Powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz strony powodowej od pozwanych solidarnie kwoty 534 017,76 zł z dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu oraz zasądzenie na rzecz strony powodowej od strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych oraz zasądzenie na rzecz strony powodowej od strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania wywołanego wniesieniem apelacji ewentualnie, z ostrożności procesowej o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na rzecz strony powodowej od pozwanych solidarnie kwoty 496 012,98 zł z dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu z zastrzeżeniem, że odpowiedzialność pozwanych ograniczona jest do nieruchomości położonej w miejscowości P., KW nr (...) oraz o zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów procesu za pierwszą i drugą instancję.

Apelacja zawiera uzasadnienie zarzutów.

Pozwani wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się uzasadniona, prowadząc w konsekwencji do wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia o charakterze kasacyjnym.

Kluczowe znaczenie dla kierunku rozpoznania przedmiotowej sprawy miało uznanie przez Sąd Apelacyjny skuteczności zarzutu naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, przy uwzględnieniu treści przepisu art. 10 i 14 ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 131, poz. 1075), w związku z uznaniem, iż rozważenie zasadności żądania powoda, będącego również wierzycielem rzeczowym pozwanych, nastąpiłoby z naruszeniem art. 321 kpc.

Niewątpliwie podstawą roszczenia w sensie prawa materialnego jest stosunek prawny, z którego roszczenie wynika, ale w sensie proceduralnym - zespół okoliczności faktycznych, na które powód celem usprawiedliwienia roszczenia się powołuje i na których stwierdzenie składa dowody (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 7 września 1933 r., I C 2923/32, OSN (C) 1934/4/220). Przedmiotowe granice zawisłości sporu wyznaczają żądanie udzielenia ochrony prawnej w sposób i w zakresie wskazanym w pozwie oraz podstawa faktyczna żądania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 r., I CSK 451/10, LEX nr 798236).

Ocena, jakie powództwo zostało zgłoszone, musi być przeprowadzona przy uwzględnieniu kompleksowo potraktowanego stanowiska procesowego powoda, a obowiązkiem sądu jest wyjaśnienie ewentualnych wątpliwości, czego zgłoszone żądanie dotyczy.

W tym procesie powód żądanie swoje wywodził z łączącej go z (...) Bank SA umowy przelewu wierzytelności, która to – w łącznej kwocie 534.017,76 zł - przysługiwała temu Bankowi w stosunku do pozwanych z tytułu umowy kredytu. Przedstawiając w pozwie uzasadnienie zgłoszonego żądania, powód podał, że pozwani spłatę udzielonego przez bank kredytu zabezpieczyli ustanowionymi na będącej ich własnością nieruchomości hipotekami zwykłą i kaucyjną oraz że powód wraz z nabyciem od banku wierzytelności z tytułu kredytu nabył też zabezpieczenia jego spłaty i został ujawniony w księdze wieczystej – w miejsce banku – jako wierzyciel hipoteczny. W odpowiedzi na podniesiony w sprzeczcie zarzut przedawnienia powód natomiast nie tylko zakwestionował przedawnienie dochodzone go roszczenia, ale wskazał też, że w świetle przepisu art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece przedawnienie nie stoi na przeszkodzie dochodzeniu przez niego roszczeń do sumy zabezpieczeń hipotecznych.

W ocenie Sądu odwoławczego występująca w sprawie sytuacja procesowa nie uzasadniała stwierdzenia, że w niniejszym procesie zasadność żądania powoda należało rozpatrywać tylko w sferze obligacyjnej oraz że powód chcąc uzyskać ochronę prawną jako wierzyciel rzeczowy winien zmienić żądanie, lub wystąpić z odrębnym żądaniem, jako wierzyciel rzeczowy. Hipoteka stanowi środek zabezpieczający spłatę określonego długu, skoro zatem w sprawie bezsporne pozostaje, że wymagalny wobec banku dług obciążający powodów, jako dłużników obligacyjnych powstał; nadto Sąd Okręgowy zasadnie uznał, że istniejącą po stronie banku wierzytelność, powód skutecznie nabył w drodze cesji, podobnie jak, słusznie – co do zasady - Sąd uznał, że dochodzone w tej sprawie przez powoda roszczenie jest przedawnione (wg Sądu Apelacyjnego przedawnienie wynika z faktu, że w stosunku do powoda nie przerywają biegu terminu czynności banku jako wystawiającego bankowy tytuł egzekucyjny i tytuł ten realizującego – z uwagi na brak podstaw do rozszerzenia, na powoda, skutków przepisów szczególnych, dających swego czasu bankowi szczególne uprawnienia podmiotowe), to brak było podstaw do uznania, że powołanie się przez powoda zarówno w pozwie, jak i w odpowiedzi na sprzeciw, na okoliczności faktyczne (bezsporne i potwierdzone dodatkowo dokumentami), stanowiące o tym, że powód jest jednocześnie wierzycielem hipotecznym pozwanych - nie jest wystarczające do uzyskania przez powoda ochrony prawnej, wynikającej zarówno z treści jak i z celu hipoteki – wzmocnienie pozycji wierzyciela wobec niespełniającego świadczenia dłużnika.

Skuteczność jednak z korzystania z możliwości uzyskania zaspokojenia roszczenia przez powoda w drodze przymusu państwowego, wymagała poczynienia przez Sąd ustaleń istotnych w sprawie faktów, w kontekście przepisu art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, w brzmieniu mającym zastosowanie w tej sprawie na podstawie przepisu art. 10 i 14 ww. ustawy o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw. Sąd w

szczegółności zatem winien poczynić ustalenia, co do struktur wierzytelności nabytej przez powoda od banku. W tym zakresie Sąd winien wyjaśnić między innymi przyczyny rozbieżności między wysokością należności głównej wynikającą z umowy o kredyt, a kwotą należności głównej nabytej w drodze przelewu przez powoda. Ustaloną szczegółowo strukturę zadłużenia pozwanych Sąd winien ocenić w kontekście możliwego – w świetle przepisu art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece – zakresu zaspokojenia przez powoda roszczenia, mimo jego przedawnienia w całości i orzekając w tak ustalonych granicach, poczynić określone w przepisie art. 319 kpc zastrzeżenie.

Zdaniem Sądu odwoławczego powyższe stanowi też o tym, że stwierdzenie Sądu Okręgowego, że gdyby powód wystąpił z żądaniem zapłaty długu rzeczowego to jego żądanie uzasadnione było by do wysokości ustanowionych hipotek jest nie tylko nie wystarczające w kontekście możliwości uznania, że Sąd ten poczynił w tym zakresie ustalenia faktów istotnych dla orzekania w tej sprawie, co już wyklucza możliwość przeprowadzenia właściwej subsumpcji tej regulacji; ale też - zważywszy na szczególny charakter tego unormowania, pozwalający na egzekwowanie w drodze przymusu państwowego roszczeń przedawnionych – błędne.

Brak ww. ustaleń i poczynionych w ich kontekście rozważań, był niewątpliwie zrozumiały, jeśli zważyć na przyjętą przez Sąd Okręgowy koncepcję prawną w zakresie przedawnienia roszczenia powoda i uznania, że nie jest dopuszczalne w tej sprawie orzekanie co do zakresu uprawnień powoda, wynikających z zabezpieczenia hipotecznego dochodzonego przez niego roszczenia.

Tym niemniej – z uwagi na brak podstaw do zaaprobowania tej koncepcji - uchylenie się od ww. ustaleń i wyprowadzenia na ich podstawie wniosków prawnych kwalifikowane być musi jako nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 kpc.

W judykaturze przyjmuje się jednolicie, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wyłącznie wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315; postanowienia Sądu Najwyższego z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, Nr 1, poz. 22; z 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, Lex nr 50750; z 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, Lex nr 519260; wyroki Sądu Najwyższego z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 Nr 3, poz. 36; z 21 października 2005 r., III CK 161/05, Lex nr 178635.; z 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2). Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia. Brak zbadania nie tylko faktycznej, ale także materialnej podstawy dochodzonego przez powoda roszczenia, w pełni racjonalizuje przedstawiony wyżej pogląd, wpisujący to uchybienie w zakres znaczeniowy dyspozycji art. 386 § 4 kpc (tak min. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 czerwca 2011 r., I UK 15/11, LEX nr 964457). Istota sprawy pozostaje bowiem rozstrzygnięta, kiedy stosujący prawo sąd do prawidłowej i pełnej rekonstrukcji stanu faktycznego dokona jego subsumcji do miarodajnej normy prawa materialnego, a w następstwie tego dojdzie do jej konkretyzacji w sentencji wyroku. Dlatego też dwie podstawy rozstrzygnięcia: faktyczna i prawna powinny być spójne tworząc logiczną całość. Brak tego rodzaju komplementarności uzasadnienia Sądu Okręgowego nie budzi jakichkolwiek wątpliwości. Tym samym nie tylko nie spełnia ono waloru informacyjnego, mającego służyć przekonaniu stron co do słuszności jego stanowiska i zgodności orzeczenia z prawem, ale również uniemożliwia kontrolę instancyjną zaskarżonego orzeczenia w tej części. Uchybienie to, w powiązaniu ze stwierdzonym wyżej nierozpoznanie istoty sprawy, samoistnie implikować musiało uchyleniem zaskarżonego wyroku, na podstawie art. 386 § 4 kpc w zw. z art. 108 § 2 kpc, zważywszy na potrzebę rzeczywistego, a nie tylko formalnego zagwarantowania realizacji konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 176 ust. 1 Konstytucji).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy stosując się do przedstawionych wyżej wskazań oceni materiał procesowy w kontekście możliwych do ustalenia faktów istotnych w sprawie i wyprowadzi z nich wnioski prawne, z przełożeniem na skuteczności powództwa zgłoszonego w tej sprawie.

Dariusz Rostał Agnieszka Sołtyka Małgorzata Gawinek